

MASARYKOVA UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV RELIGIONISTIKY

doc. PhDr. Luboš Bělka, CSc.

Ústav religionistiky

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

A. Nováka 1, 602 00 Brno

belka@phil.muni.cz

tel. (+420) 549 493 171

Oponentský posudek na dizertační práci

Předložená dizertační práce Mgr. Jana Honzíka, nazvaná *Buddhismus na Západě. Česká republika*, Praha 2014, 153 s. se věnuje zmapování relativně nového náboženského fenoménu u nás, totiž přítomnosti buddhismu v našem regionu.

Práce je rozčleněná do tří kapitol, přičemž já jako religionista mohu vlastně posuzovat pouze první dvě. Třetí kapitola, nazvaná *Praktické aplikace buddhismu na Západě*, totiž vychází z projektu, který neměl vědeckou povahu: „Smyslem projektu *Jednota v rozmanitosti* bylo podpořit porozumění a harmonii mezi různými buddhistickými tradicemi, školami a skupinami v České republice skrze vzájemnou spolupráci, informovanost a vytváření nosných mezilidských vztahů“ (s. 61, viz též s. 8). Projekt tedy náboženství nestudoval vědecky, tedy ani religionisticky či antropologicky, nýbrž naopak náboženský fenomén spoluvytvářel. Dalším důvodem, proč nelze tuto kapitolu posuzovat, je skutečnost, že by správně měla být v příloze, nikoliv inkorporována, neboť se většinou nejedná o Honzíkův vědecký výtvor, ale o texty, které připravily samy zmíněné buddhistické tradice, školy a skupiny v České republice. Pokud autor o projektu hovoří, bylo by správné vedle jeho publikačního výstupu zmínit také, kdo projekt financoval a zda prošel nějakou odbornou oponenturou. Navíc se jedná o data získaná do roku 2010 a doktorand nikde nehovoří o jejich aktualizaci.

Základní otázkou každé vědecké práce je metodologie – a zde je právě problém, neboť jsem v dizertaci nikde nenašel vysvětlení, jakou metodologií doktorand při zpracování získaných dat použil. Nezbyvalo než si ji sám odvodit z četby textu a ukázalo se, že je to vlastně jenom komentovaný popis buddhistických skupin u nás a několik ne zcela argumentovaných vývodů, závěrů a generalizací (s. 114-117). Zde by mělo být zpracování materiálu, ale není. Na pár stránkách jsou pouze charakteristiky, chybí

jakákoliv analýza dat. Taktéž postrádám jasně formulovanou badatelskou otázku. A přitom například na s. 50 by se zajímavá badatelská otázka mohla zformulovat: Existuje něco jako „západní buddhismus“? Ve smyslu kategorie odpovídající religionistické taxonomii buddhismu?

Doktorand nedokáže zaujmout kritický (vědecký) postoj a často jeho formulace sklouzávají do postoje vyznavačského, jako příklad lze uvést poslední odstavec na s. 51, kde se hovoří o tom, že: „... dvě různé tradice (či autority) vykládají tentýž problém (pro nás v daném okamžiku) neslučitelně či dokonce protichůdně.“ Vždyť v tomto případě se jedná o záležitost „teologickou“, nikoliv vědeckou, kdy pravdivostní hodnocení výkladu různých autorit náleží primárně opět náboženským profesionálům, totiž teologům, nikoliv profesionálům na náboženství, totiž religionistům.

Nyní ke konkrétním chybám a nesrovnalostem v textu, které svědčí o tom, že práce byla spíše „šita horkou jehlou“, než pečlivě zpracovaným a zkontrolovaným textem:

Poznámka č. 70 (na s. 52) nedává příliš smysl, respektive obsahuje matoucí slovesa.

Doktorand v textu někdy píše v singuláru (Ich-styl), jindy v plurálu – to vše na jedné stránce (s. 27).

Termín „karmapa“ ve smyslu buddhistického hierarchie – v tomto případě rozpoznatého znovuzrozence, tib. *tulku* – se v češtině píše stejně, jako všechny obdobné tituly, tedy s malým písmenem (např. papež, dalajlama, kardinál, opat, jáhen). I v tomto případě se v textu na stejné stránce nacházejí obě verze psaní, což je nepřipustné. Za ještě horší prohřešek ve vědeckém stylu psaní považuji uvádění náboženských titulů u náboženských profesionálů, konkrétně se jedná o dalajlamu (s. 33, s. 49 a s. 60). V textech vyznavačských, novinářských a v diplomatickém protokolu je na místě psát o „Jeho Svatosti“, ale v textu vědeckém nemají co dělat. Uvádění titulů je nepřipadné, vždyť v žádném vědeckém či odborném (religionistickém) textu se nepíše o Jeho Svatosti papeži Františkovi, ale jen o papeži Františkovi. A i kdybychom toto uvádění titulů připustili, tak proč jen u dalajlamy a nikoliv u karmapů a vůbec všech jiných vysoce postavených lamů, učitelů a mnichů hierarchů?

V přehledu dějin buddhismu na západě (s. 35 až 41) je zmiňováno množství publikací, ty však nejsou uvedeny v bibliografii, což je přinejmenším škoda. Taktéž zde jsou patrné známky „rychlého psaní“, což se projevuje např. nedokončenou větou v poznámce č. 58, absencí popisů k obrázkům, chybí též uvedení zdroje obrázků. Samotný odkaz na obrázek v textu na příslušné straně je nepostačující. Chybí i údaje o copyrightu (s výjimkou map). Nebo jsou snad všechny tyto ilustrace autorovy? Jistě ne a na některých místech zdroje ilustrací uvádí, např. u zmíněných map. Když už jsme u nich: na s. 34 nelze zjistit rozšíření tibetského buddhismu, mapa je v originále zřejmě barevná, nicméně jejím černobílým přetiskem se ztratila jedna barva. Autor zřejmě nezná

pravidla přepisu jmen z tibetštiny do češtiny, a proto používá smíšený anglicko-český přepis, např. „Dudjom Rinpoče, Dilgo Khyentse Rinpoče“.

Jeden obrázek na s. 40 nedává smysl (pouze velký znalec pozná podle kravaty a šlí, že se jedná o pohled na břicho Čhögjam Trungpy).

Na s. 35, kdy se hovoří o *Otázkách krále Milindy*, postrádám zmínku o českém překladu, stejně tak chybí odkazy na české překlady u děl jako např. *Bardo thödol* (v bibliografii ovšem zmíněn je). Když doktorand uvádí přehled západního buddhismu, proč necituje české překlady? Jistě je správné pracovat s originály, ale znalost českých překladů je na místě, už třeba jenom kvůli kritickému vyrovnání se s překladem atp.

Dále na s. 47 uvádí „Internet“ je anglicismus, má být „internet“ – je to stejné médium jako třeba „noviny“, nebo „knihy“.

Za velký problém považuji, že autor nezná práci Frédéric Lenoira (*Setkávání buddhismu se Západem*, Praha: Volvox globator 2002). Tato kniha patří k těm nejlepším, které byly z buddhologické literatury zaměřené na doktorandův studijní předmět vydány.

Následuje výběr překlepů: Na s. 150 „Masarik“ místo „Masaryk“; s. 152 „Praktice“ místo „Practice“, „Základy Buddhismu“, místo „Základy buddhismu“. Na s. 117 chybí úplně na konci čísla, respektive roky (a dokonce to je v textu ještě zvýrazněné).

Nechci působit jako hnidopich, ale těch pár příkladů je *pars pro toto* a pro čtenáře je to obtěžující a zatěžující.

Celkově na mne práce působí neuspořádaně a zasluhovala by jistě pečlivější zpracování. Zpravidla je to tak, že z dizertace vzniká monografie pro tisk, zde se to obrátilo a sborník *Jednota v rozmanitosti* (Praha 2010), jejímž editorem je doktorand, jako podklad pro dizertaci sice slouží, ale zjevně nepostačuje.

Navzdory vši své kritičnosti k předložené dizertační práci ji považuji za uspokojivou a přijatelnou a po úspěšné ústní obhajobě doporučuji udělit vědecký titul PhD.

V Brně, 18. květen 2014